

The Adoption of Forage Crops for Crossbred Beef Cattle: A Case Study of Farmers in Tambon Ko Saba, Amphoe Thepha, Changwat Songkhla

Yupinphan Siriwathananukul¹ and Akerapong Noisange²

¹ Ph.D.(Development Education, Rural), Associate Professor,
Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University

² M.Sc.(Agricultural Development), Head of livestock office,
Livestock office in Amphoe Bangklum, Amphoe Bangklum, Changwat Songkhla

Abstract

The objectives of the study were to investigate the relationship between the general background, attitude, motivation of farmers and the adoption of forage crops for crossbred beef cattle. The research was based on survey data obtained from scheduled interviews. Statistical procedures used in analyzing the data included percentage, means, standard deviation and correlation coefficient.

The study revealed that the farmers had an average age of 47.6 years. More than 88 percent were male and finished grade 4 primary school education. The average family size was 4.1 with 2.1 laborers. The average size of land holdings was 26.9 rai per family and the average family income was 47,816.70 baht per year. Eighty-five percent of farmers had participated in forage crops for crossbred beef cattle training course from the livestock officers. They had a good attitude toward the livestock officers as well as toward forage crops for crossbred beef cattle. The level of farmers' motivation to adopt forage crops was high and the level of farmers' adoption of forage crop was moderate.

Correlation analysis indicated that family income had positive and significant correlation ($r=0.21, p<0.05$), attitudes toward livestock officers had positive and highly significant correlation ($r=0.36, p<0.01$) and family labor had negative and highly significant correlation ($r=-0.46, p<0.01$) with adoption of forage crops for crossbred beef cattle.

Recommendations of this study were 1) Livestock Development Department, Agricultural and Technology Colleges, Universities and Department of Community Development etc. should have extension plans in forage crops for crossbred beef cattle, 2) more groups of production and selling of products should be organized; 3) The new technologies in forage crops and crossbred beef cattle should be offered to livestock officers and farmers; 4) public pastures should be developed to be more suitable and sufficient for farmers. In addition 5) more research on forage crops for crossbred beef cattle should be done.

Keywords: adoption, forage crops, crossbred beef cattle, farmers

การยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม: กรณีศึกษาเกษตรกรตำบลเกาะสบ้า อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา

ยุพินพรรณ สิริวิชานกุล¹ และ เอกพงศ์ น้อยสร้าง²

¹Ph.D.(Development Education, Rural), รองศาสตราจารย์

ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²วท.ม.(พัฒนาการเกษตร), เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบางกล่ำ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภูมิหลัง เจตคติ แรงจูงใจของเกษตรกร กับการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม กลุ่มประชากรในการศึกษาเป็นเกษตรกรผู้ปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมที่ตำบลเกาะสบ้า อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา จำนวน 60 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรทุกคน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.6 ปี ร้อยละ 88 เป็นเพศชาย และจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 4.1 คน และมีแรงงานโดยเฉลี่ยในครอบครัว 2.1 คน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 26.9 ไร่ต่อครอบครัว มีรายได้เฉลี่ย 47,816.70 บาทต่อปี และมีการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนด้านการเกษตรเพียงส่วนน้อยโดยเฉลี่ย 25,300.00 บาทต่อครอบครัว เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.0) ได้รับความรู้โดยเข้ารับการอบรมการปลูกพืชอาหารสัตว์จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เท่าๆ กับเจตคติที่ดีต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับโคเนื้อลูกผสม สำหรับระดับแรงจูงใจของเกษตรกรก่อนการตัดสินใจปลูกพืชอาหารสัตว์อยู่ในระดับสูง และระดับการยอมรับของเกษตรกรด้านการปลูกพืชอาหารสัตว์อยู่ในระดับปานกลาง

ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ทางสถิติของปัจจัยบางประการกับการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม พบว่ารายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.21$, $p<0.05$) เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.36$, $p<0.01$) และแรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญยิ่งในทางสถิติ ($r=-0.46$, $p<0.01$) กับการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้คือ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมปศุสัตว์ วิทยาลัยเกษตรกรรม มหาวิทยาลัย และกรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น ควรมีแผนการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์ไว้สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม 2) ควรให้มีการรวมกลุ่มการผลิตและจำหน่ายผลผลิตขึ้น 3) ควรทำการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ เกี่ยวกับปลูกพืชอาหารสัตว์และการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมไปสู่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์และเกษตรกร 4) ควรปรับปรุงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับเกษตรกร ตลอดจน 5) มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การยอมรับ, การปลูกพืชอาหารสัตว์, การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม, เกษตรกร

บทนำ

กรมปศุสัตว์ได้กำหนดแนวทางพัฒนาการดำเนินงานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ไว้ 6 ด้านคือ 1) ด้านบริหาร 2) ด้านสุขภาพสัตว์ 3) ด้านผลิตสัตว์ 4) ด้านอาหารสัตว์ 5) ด้านส่งเสริมการปศุสัตว์ 6) ด้านวิจัย สำหรับด้านอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์เน้นให้มีอาหารที่มีคุณภาพพอเพียงที่จะใช้เลี้ยงสัตว์ได้ตลอดปี จึงได้ผลิตพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพของดิน และภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์พันธุ์หลัก เช่น เมล็ดพันธุ์หญ้ารูซี่ กินนี พลิกเทกูลัม เมล็ดพันธุ์ถั่วฮามาต้า เป็นต้น โดยให้ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์และสถานีอาหารสัตว์ที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศผลิตเมล็ดพันธุ์แจกจ่ายและจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วประเทศปีละประมาณ 280 ตัน และมีการผลิตหน่อพันธุ์ปีละ 1,800 ตัน

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับนโยบายจากกรมปศุสัตว์ให้ดำเนินการส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ควบคู่ไปกับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม โดยเฉพาะตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ซึ่งกรมปศุสัตว์ (2538, 1-2) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์อย่างน้อยรายละ 5 ไร่ ในพื้นที่ซึ่งมีนาตลอดปี หรืออย่างน้อยรายละ 10 ไร่ ในพื้นที่ดอน โดยกรมปศุสัตว์จะสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ให้รายละประมาณ 20 กิโลกรัม โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ในฤดูแล้งหรือภาวะภัยธรรมชาติ

ท้องที่ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่หนึ่งที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ซึ่งเกษตรกรนิยมเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมพร้อมทั้งทำการปลูกพืชอาหารสัตว์กันมาก แต่ยังมีขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง หรือเมื่อประสบภัยธรรมชาติ เช่น เกิดอุทกภัย ประกอบกับเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการปลูกพืชอาหารสัตว์ด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของเกษตรกร ผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถนำ

ไปปรับใช้กับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมที่มีสภาพคล้ายคลึงกันให้มีการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงสัตว์ต่อไปให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติ แรงจูงใจ และการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภูมิหลัง เจตคติ แรงจูงใจของเกษตรกรกับการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในการปลูกพืชอาหารสัตว์

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม การยอมรับนวัตกรรม นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างหนึ่ง วิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลและการยอมรับนั้นได้มีผู้ให้แนวคิดและความหมายไว้หลายแบบแตกต่างกัน เช่น

บอโรเฮง ดีเยาะ (2537, 18) กล่าวถึงการยอมรับว่าเป็นการตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะคิดว่านวัตกรรมนั้นเป็นวิธีการที่ดีกว่า มีประโยชน์มากกว่า ระยะเวลาที่ต้องใช้ในกระบวนการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นความรู้จนถึงขั้นการยืนยัน เรียกว่าระยะเวลาของการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม อาจกินเวลาหลาย ๆ ปีก็ได้ และการตัดสินใจด้านนวัตกรรมอาจเป็นด้านบวกคือ การยอมรับเอานวัตกรรมไปใช้ หรือผลด้านลบคือ การปฏิเสธไม่ยอมรับนวัตกรรมนั้น

ดิเรก ฤกษ์หรั่ง (2527, 62) กล่าวถึง การยอมรับว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคน ที่เริ่มตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ ไปจนถึงการยอมรับเทคโนโลยีนั้นอย่างเปิดเผย โดยมีขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมของบุคคลเป้าหมายแต่ละคนอยู่ 5 ขั้น คือ ขั้นตื่นตัวในการรับข่าวสาร ขั้นการสนใจ ขั้นการประเมินผลว่าจะมีการยอมรับนวัตกรรมหรือไม่ ขั้นการทดลองปฏิบัติ และขั้น

การยอมรับไปปฏิบัติ

ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลให้บุคคลยอมรับง่ายหรือยาก เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับลักษณะนวัตกรรม ซึ่งแบ่งออกได้ 5 ประการคือ

1. ลักษณะที่ได้ผลดีและมีกำไร เกษตรกรจะยอมรับวิชาการและนวัตกรรมใหม่ๆ เหล่านั้น และถ้าสามารถบอกหรือทำให้เกษตรกรเห็นว่าดีอย่างไร จะได้ประโยชน์หรือกำไรหรือผลตอบแทนเร็วหรือมากน้อยเพียงใด ถ้าเกษตรกรเล็งเห็นผลประโยชน์ว่าเป็นที่น่าพอใจ เกษตรกรจะยอมรับ

2. วิธีการไม่ยุ่งยาก เป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายของวิชาการหรือนวัตกรรมนั้น เกษตรกรจะรับได้เร็วกว่าสิ่งที่ยุ่งยากสับสน หากสิ่งใดที่มีความสลับซับซ้อน ยากในการปฏิบัติ เกษตรกรจะรับยาก

3. วิชาการหรือนวัตกรรมที่นำไปถ่ายทอดนั้น มีความสอดคล้องกับสิ่งที่เกษตรกรมีหรือปฏิบัติอยู่ก็จะทำให้เกษตรกรยอมรับได้มากขึ้น

4. สามารถแบ่งการทดลองออกเป็นงานย่อยๆ เพื่อให้เกษตรกรลองปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การแนะนำให้ใช้ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ถ้าเกษตรกรต้องการทดลองก็สามารถซื้อหรือแบ่งเอาไปทดลองปฏิบัติในไร่นาเป็นจำนวนน้อยก่อนได้ ก็จะทำให้เกษตรกรยอมรับได้มากขึ้น

5. เห็นผลชัดเจน ถ้าวิชาการหรือนวัตกรรมที่นำไปถ่ายทอดเป็นสิ่งที่สามารถแสดงให้เห็นชัดเจน เช่น การทำงานของเครื่องมือต่างๆ การใช้ฮอร์โมนที่สามารถมองเห็นผลได้จากข้อมูลการทดลอง แต่ถ้าผลการทดลองคลุมเครือบ่งพร่อง เกษตรกรจะไม่ยอมรับหรือปฏิเสธความคิดนั้นทันที (Rogers, 1983, 163-164)

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมและพืชอาหารสัตว์

2.1 พันธุ์โคเนื้อ เนื่องจากพันธุ์โคพื้นเมืองของเราเป็นโคขนาดเล็ก ตัวผู้เมื่อโตเต็มที่จะมีน้ำหนักประมาณ 350 กิโลกรัม ตัวเมีย 250 กิโลกรัม กรมปศุสัตว์จึงได้ดำเนินการปรับปรุงให้โคพื้นเมืองมีขนาดใหญ่ขึ้น และใช้งานได้ดี โดยการนำพ่อพันธุ์อเมริกันบราห์มันมาเริ่มต้นผสมกับแม่โคพื้นเมือง ได้ลูกมาเป็นโคเนื้อลูกผสมอเมริกันบราห์มันที่มีน้ำหนักมากขึ้น โดเร็วกว่า

โคพื้นเมือง นอกจากนี้ก็มีการนำโคเนื้อตระกูลเมืองหนาวมาผสมกับแม่โคพื้นเมืองของไทย โดยใช้วิธีการผสมเทียม เช่น พันธุ์ซาร์เลส พันธุ์ซิมเมนทาล พันธุ์เดร่าห์มาสเตอร์ เป็นต้น กลายเป็นโคเนื้อลูกผสมขึ้นมาเลี้ยงเป็นโคขุน เพราะจะโตเร็ว ให้เนื้อที่มีคุณภาพตลาดมีความต้องการ

สารกิจ ถวิลประวัติ (2537, 4-6) ได้กล่าวว่า การคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อ คือวิธีการหนึ่งที่เราจะเก็บสัตว์ตัวหนึ่งหรือจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในแต่ละตัวให้เป็นผู้ทำหน้าที่สืบพันธุ์หรือขยายพันธุ์ เพื่อสร้างลูกหลานมากกว่าสัตว์ตัวอื่น ๆ ลูกหลานที่ได้นั้นมีประโยชน์หรือผลดีในแง่เศรษฐกิจ มาตรการที่จะช่วยให้การคัดเลือกได้ผลดียิ่งขึ้นมีดังนี้คือ

1) การคัดเลือกโดยดูลักษณะท่าทางและรูปร่างเป็นสำคัญ เป็นการคัดเลือกโดยวิธีดูด้วยสายตา เพื่อประมาณว่าโคตัวนั้นมีลักษณะท่าทางเป็นอย่างไร ลักษณะการให้เนื้อและคาดว่าเมื่อฆ่าแล้วจะให้คุณภาพซากดีมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

2) การคัดเลือกโดยดูพันธุ์ประวัติ โดยอาศัยดูประวัติของบรรพบุรุษหรือเครือญาติของตัวสัตว์ที่เราเลือกเป็นพื้นฐาน

3) การคัดเลือกโดยดูจากสถิติผลผลิตของสัตว์ อาศัยการดูสมรรถนะการแสดงออกของตัวสัตว์เองเป็นสำคัญ เช่น การเจริญเติบโตในระยะกินนม การเจริญเติบโตเมื่อหย่านม ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวหรือเป็นเนื้อ คุณภาพซาก ปราศจากลักษณะบกพร่องที่เกิดจากกรรมพันธุ์ และความสมบูรณ์พันธุ์

4) การคัดเลือกโดยอาศัยสมรรถภาพของลูกหลานของมัน เป็นวิธีการที่สามารถทำนายลักษณะภายในของสัตว์ว่า อำนาจในการถ่ายทอดของมันไปยังลูกหลานได้อย่างถูกต้องแม่นยำที่สุด

2.2 พืชอาหารสัตว์ หมายถึง พืชที่สัตว์สามารถเข้าไปกินเองหรือกินอาหารได้โดยไม่เป็นพิษ เป็นพืชพวกไม้เนื้ออ่อน ส่วนใหญ่มักหมายถึงพืชตระกูลถั่ว รวมถึงไม้พุ่มบางชนิด เช่น กระถิน แคน เป็นต้น ซึ่งใช้เป็นอาหารโดยปล่อยให้สัตว์เข้าไปกินเอง จัดให้อยู่ในรูปหญ้าสด หญ้าแห้ง หรือหญ้าหมัก (วัลลภ สันติประชา และประวิทย์ โสภโณตร, 2524, 2-3)

สายัณห์ ทัดศรี (ม.ป.ป., 5-6) กล่าวถึง พืชอาหารสัตว์ว่า 1) เป็นอาหารสำหรับพวกสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่น โค กระบือ แพะ แกะ ฯลฯ 2) มีราคาถูกที่สุด และ สามารถเก็บไว้ในรูปของหญ้าหมักหรือหญ้าแห้งได้อีก นอกจากนี้จะเป็นหญ้าสดที่ปล่อยให้สัตว์กินเองหรือตัดให้กิน 3) หญ้าหมักแห้ง โภชนะที่ย่อยได้ทั้งหมด และโปรตีนรวมต่อหน่วยพื้นที่สูงกว่า 4) ถ้ามีการจัดการทุ่งหญ้าให้ ถูกหลักวิชาการแล้วพบว่าให้คุณค่าทางอาหารสูงมาก (ดูจากการให้น้ำนมและน้ำหนักที่เพิ่มขึ้น) เช่น โคนี้อ สามารถให้น้ำหนักถึง 500 กิโลกรัม ภายในอายุ 18 เดือน 5) หญ้าอาหารสัตว์ในเขตร้อนตอบสนองต่อปุ๋ยได้สูงมาก เช่น หญ้าเนเปียร์สามารถตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนได้ สูงถึง 1,760 กิโลกรัมต่อเฮกตาร์ต่อการตัดหนึ่งครั้ง ใน ระยะเวลา 70 วัน เป็นต้น

จากข้อมูลของสำนักงานปศุสัตว์เขต 9 (2540, 9) ระบุว่า การเลี้ยงโคนี้ออกผลในจังหวัด สงขลา ส่วนใหญ่จะเลี้ยงในท้องที่ที่ไม่ค่อยจะมีปัญหาเรื่อง น้ำท่วม และจำนวนโคนี้ออกผลมีมากที่สุดในพื้นที่ อำเภอนะ รตภูมิ สงขลา เทพา สะบ้าย้อย เป็นต้น สำหรับอำเภอที่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์โดยใช้พื้นที่ ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่อำเภอเทพา จะนะ สงขลา เป็นต้น

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการ ยอมรับวิทยาการ สามารถจำแนกลักษณะตามตัวแปร ต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

3.1 อายุจากการศึกษาของภูวดล สาลีเกษตร (2536, 141) พบว่า อายุของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์ กับการยอมรับการผสมเทียมโค เช่นเดียวกับสหสันพันธ์ (2519, 76) พบว่า อายุของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์ กับการยอมรับการใช้ปุ๋ยมาร์ลเพื่อปรับปรุงดินเปรี้ยวแต่ อย่างไม่ใด

3.2 เพศ ชนิดตา โสภาคจร (2537, 232) พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไม่แตกต่างกัน

3.3 การศึกษา ปกรณ์ เอกปนิธานพงศ์ (2539, 88) พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะยอมรับ

การเลี้ยงโคนี้ออกผลมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย แต่ ทัดศรี ศิริวรรณ (2533, 68) พบว่า การศึกษาของ เกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคนม

3.4 การติดต่อสื่อสาร ปกรณ์ เอกปนิธาน- พงศ์ (2539, 88-89) พบว่า การติดต่อสื่อสารของ เกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการ เลี้ยงโคนี้ออกผลคือ เกษตรกรที่ได้ติดต่อสื่อสารมาก การยอมรับการเลี้ยงโคนี้ออกผลจะมากกว่าเกษตรกร ที่ติดต่อสื่อสารน้อย

3.5 ขนาดเนื้อที่ถือครอง ปกรณ์เอกปนิธาน- พงศ์ (2539, 89) พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองมีความ สัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคนี้ออกผล และขนาดพื้นที่ถือครองเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อ ใช้ในการปลูกพืชอาหารสัตว์

3.6 รายได้ของครอบครัว ทัดศรี ศิริวรรณ (2533, 104) พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูงจะมีการยอมรับ การเลี้ยงโคนมได้มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้น้อย

3.7 แรงงานในครอบครัว ประดิษฐ์ คนยัง (2528, 48) พบว่า แรงงานในครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญ อย่างหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรยอมรับการทำนาปรังใน จังหวัดอุบลราชธานี

3.8 ภาวะการกู้ยืม ปกรณ์ เอกปนิธานพงศ์ (2539, 90) พบว่า เกษตรกรที่กู้เงินลงทุนในการเลี้ยง โคนี้ออกผลเพื่อให้ได้ลูกโคที่ดีหรือมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จะยอมรับการเลี้ยงโคนี้ออกผลมากกว่าเกษตรกรที่ กู้ยืมต่ำหรือไม่กู้ยืมเลย

3.9 เจตคติ เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา (2528, 59) พบว่า เกษตรกรผู้ที่ยอมรับการปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริม (พันธุ์ กข. ต่างๆ) มีระดับของเจตคติต่อเกษตรตำบล สูงกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมืองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ

3.10 แรงจูงใจในการตัดสินใจใช้วิทยาการแผน ใหม่ สุเทพ รัตนพันธ์ จรัส ชูรักษ์ และสมยศ สุวิทยา- ภรณ์ (2527, 24) พบว่า การยอมรับการปลูกข้าวพันธุ์ดี ของเกษตรกรจะมีความสัมพันธ์เป็นสัดส่วนตามสิ่งจูงใจ นั้นคือ เกษตรกรที่มีการยอมรับการปลูกข้าวพันธุ์ดีจะมี มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจของเกษตรกรแต่ละคน

แบบจำลองการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวความคิดจากการตรวจเอกสารมาเป็นแบบจำลอง โดยได้กำหนดกลุ่มตัวแปรอิสระดังนี้

1. ภูมิหลังของเกษตรกร ประกอบด้วย อายุ เพศ การศึกษา การติดต่อสื่อสาร ขนาดเนื้อที่ถือครอง รายได้ของครอบครัว แรงงานในครอบครัว และภาวะการก้ำกึ่ง

2. ข้อมูลด้านเจตคติ ประกอบด้วย เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจตคติต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์ และแรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการปลูกพืชอาหารสัตว์

สำหรับกลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ การยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ ซึ่งประกอบด้วย การยอมรับด้านพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ด้านการปลูก และการจัดการด้านการเก็บถนอมอาหารสัตว์

จากข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ภูมิหลังของเกษตรกร) กับกลุ่มตัวแปรตาม (การยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ในด้านต่างๆ)

วิธีการศึกษา

1. สถานที่ทำการวิจัย คือ ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการปลูกพืชอาหารสัตว์และเลี้ยงโคนเนื้อลูกผสมกันมาก และมีหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์เทพา สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักเข้าไปส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนเนื้อลูกผสม

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเกษตรกรผู้ปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนเนื้อลูกผสมทั้งหมดในตำบลเกาะสะบ้า จำนวน 60 ราย ใน 5 หมู่บ้าน จาก 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 จำนวน 18 ราย หมู่ที่ 2 จำนวน 16 ราย หมู่ที่ 3 จำนวน 18 ราย หมู่ที่ 5 จำนวน 4 ราย หมู่ที่ 7 จำนวน 4 ราย ส่วนหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 ของตำบลเกาะสะบ้าไม่มีเกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนเนื้อลูกผสม

3. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จำนวน 1 คน ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ประชากรทุกคน

4. การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามไปทดสอบจำนวน 10 ชุด กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนเนื้อลูกผสม ในพื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา และผลจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นสูง ($\alpha = 0.81$) หมายความว่า แบบสอบถามที่ได้นำไปทดสอบนั้นมีความเชื่อถือได้ในเรื่องของความคงที่ภายในถึงร้อยละ 81.0 นั่นคือ ตัวแปรต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในข้อคำถามนั้นมีความเชื่อถือได้สูงพอ ไม่จำเป็นต้องตัดตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งออก เพียงแต่ทำการแก้ไขปรับข้อผิดพลาดบางประการ เช่น คำที่ใช้ในข้อคำถามบางข้อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ของภูมิหลังของเกษตรกร เจตคติและแรงจูงใจกับการปลูกพืชอาหารสัตว์

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. ภูมิหลังของเกษตรกร

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนเนื้อลูกผสม มีอายุเฉลี่ย 47.6 ปี ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.3) เป็นเพศชาย และได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7 เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.7) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ของการศึกษาภาคบังคับ มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.1 คน และร้อยละ 91.7 เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้เลี้ยงโคทั้งนี้เพราะต้องการเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมรายได้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม และร้อยละ 36.7 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาร์เพื่อการเกษตรและสหกรณ์อำเภอเทพา ในด้านการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนเนื้อลูกผสม ร้อยละ 80.0 ได้มาจากแหล่งความรู้ที่เป็นตัวบุคคล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในท้องที่ ที่เหลืออีกร้อยละ 20.0 ได้มาจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ ข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 26.9 ไร่ต่อครอบครัว โดยแบ่งพื้นที่ทำการเกษตรเป็นทำนาเฉลี่ย 4.3 ไร่ต่อครอบครัว สวนยางพาราเฉลี่ย 15.7 ไร่ต่อ

ครอบครัว ปลูกพืชอาหารสัตว์ 3.3 ไร่ต่อครอบครัว เป็นต้น รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ย 47,816.7 บาท ต่อปี มีการกู้ยืมเงินเพียงร้อยละ 38.3 สำหรับจำนวนเงินที่กู้เฉลี่ย 25,300 บาทต่อครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ที่กู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนด้านการเกษตร โดยเฉพาะการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม มีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.1 คน และแรงงานที่ใช้ในการปลูกพืชอาหารสัตว์ พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.3) มีแรงงาน 1-2 คน ด้านการใช้เครื่องมือในการทำเกษตรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.3) มีการใช้คราด จอบ เสียม และเคียว ร้อยละ 88.3 มีการใช้เครื่องจักรกลเกษตรจำพวกรถแทรกเตอร์ในการเตรียมดินก่อนการปลูกพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรร้อยละ 95.0 มีการอมทรัพย์ไว้เพื่อใช้จ่ายในยามจำเป็น ส่วนสาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์น้อย เนื่องจากเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม กอปรกับหน่วยงานของรัฐไม่ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชอาหารสัตว์

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
พื้นที่ถือครอง (ไร่)	
1-10	10.0
11-20	30.0
21-30	35.0
31-40	15.0
มากกว่า 40	10.0
เฉลี่ย 26.9 ไร่	
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	
ทำนา	
ไม่ทำ	41.7
1-5	20.0
6-10	35.0
มากกว่า 10	3.3
เฉลี่ย 4.3 ไร่	
สวนผลไม้ (ไร่)	
ไม่ทำ	86.7
1-5	10.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
6-10	3.3
เฉลี่ย 0.6 ไร่	
สวนยางพารา (ไร่)	
ไม่ทำ	10.0
1-10	26.7
11-20	45.0
21-30	11.7
มากกว่า 30	6.6
เฉลี่ย 15.7 ไร่	
ปลูกพืชอาหารสัตว์ (ไร่)	
1-3	66.7
4-6	30.0
มากกว่า 6	3.3
เฉลี่ย 3.3 ไร่	
สระน้ำ (ไร่)	
ไม่มี	68.3
0.1-0.3	30.0
0.4-0.6	1.7
เฉลี่ย 0.5 ไร่	
รายได้ของครอบครัวต่อปี (บาท)	
30,000 และต่ำกว่า	20.0
30,001-60,000	66.7
มากกว่า 60,000	13.3
เฉลี่ย 47,816.7 บาท	
ภาวะการกู้ยืม	
ไม่มี	61.7
มี	38.3
จำนวนเงินกู้ (บาท)	
ไม่กู้	61.7
30,000 และต่ำกว่า	8.4
30,001-60,000	3.3
มากกว่า 60,000	26.6
เฉลี่ย 25,300 บาท	
แรงงานในครอบครัว (คน)	
1-3	83.3
4-6	16.7
เฉลี่ย 2.1 คน	

เป็นต้น

2. เจตคติ แรงจูงใจ และการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของเกษตรกร

2.1 *เจตคติ* จากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และการปลูกพืชอาหารสัตว์ของเกษตรกร ดังแสดงในตารางที่ 2 และ 3 สรุปได้ว่าเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในเรื่องการปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ และอารมณ์ แต่ยังมีเกษตรกรบางรายที่ยังไม่แน่ใจในเรื่องอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ว่ามีความแจ่มใส ร่าเริง และเต็มใจทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากบางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องเก็บอารมณ์ไว้เมื่อพบเกษตรกรที่มีพฤติกรรมแตกต่างกัน เพราะจะทำให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกเอนเอียงไปในทางลบต่อเจ้าหน้าที่ กอปรกับความเต็มใจในการทำงานในหน้าที่ที่ได้รับนั้น อาจเป็นเพียงการปฏิบัติโดยไม่เต็มใจ เพราะไม่มีแรงกระตุ้น หรือสิ่งจูงใจทางบวกใดๆ ที่จูงใจให้บุคคลในหน่วยงานมีพฤติกรรมตามที่หน่วยงานหรือสังคมต้องการ ซึ่งสิ่งจูงใจที่เจ้าหน้าที่ต้องการคือ การขึ้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ การมีโอกาสศึกษาต่อหรือดูงาน เป็นต้น สำหรับเจตคติต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับโคเนื้อลูกผสมนั้น พบว่า เกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์ เพราะเกษตรกรเล็งเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน สัตว์ได้รับคุณค่าทางอาหารและโภชนาการ สามารถปลูกร่วมกับไม้ผลหรือการทำเกษตรด้านอื่น สามารถถนอมไว้เป็นอาหารสัตว์ในยามขาดแคลน และสามารถเตรียมการปลูกไว้ก่อน

ตารางที่ 2 เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

ข้อคำถาม	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
1. ความสนใจในการนำความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับ การปลูกพืชอาหารสัตว์ไปเผยแพร่* เห็นด้วย	15.0
ไม่แน่ใจ	10.0
ไม่เห็นด้วย	75.0
2. เข้าพื้นที่เพื่อพบปะเกษตรกรน้อย* เห็นด้วย	13.3

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
ไม่แน่ใจ	8.3
ไม่เห็นด้วย	78.4
3. งานบริการชาวบ้าน เช่น การให้คำแนะนำ ด้านการปลูกพืชอาหารสัตว์ การเก็บเกี่ยว การจัดการ และการเก็บถนอมอาหารสัตว์ ยังไม่เป็นที่พึงพอใจ* เห็นด้วย	20.0
ไม่แน่ใจ	16.7
ไม่เห็นด้วย	63.3
4. อารมณ์แจ่มใส ร่าเริง และเต็มใจทำงานเสมอ เห็นด้วย	75.0
ไม่แน่ใจ	21.7
ไม่เห็นด้วย	3.3
5. เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เห็นด้วย	95.0
ไม่แน่ใจ	3.3
ไม่เห็นด้วย	1.7
6. เป็นบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับและพบตัวได้ง่าย เห็นด้วย	91.7
ไม่แน่ใจ	6.6
ไม่เห็นด้วย	1.7
7. ติดตามผลที่ได้ทำเอาไว้เป็นประจำ เห็นด้วย	90.0
ไม่แน่ใจ	5.0
ไม่เห็นด้วย	5.0
8. เป็นบุคคลที่ตรงต่อเวลาเมื่อนัดเกษตรกร เห็นด้วย	86.7
ไม่แน่ใจ	8.3
ไม่เห็นด้วย	5.0
ระดับเจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ** ดี (17-24 คะแนน)	95.0
ไม่ดี (8-16 คะแนน)	5.0

* คำถามปฏิเสธ

** ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยชุดคำถามทั้งหมด

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยชุดคำถามทั้งหมด

ตารางที่ 3 เจตคติต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
1. เมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์มีน้อยและหายากไม่เพียงพอกับความต้องการ*	
เห็นด้วย	68.3
ไม่แน่ใจ	11.7
ไม่เห็นด้วย	20.0
2. การปลูกพืชอาหารสัตว์มีวิธีการที่ยุ้งยาก	
เห็นด้วย	55.0
ไม่แน่ใจ	8.3
ไม่เห็นด้วย	36.7
3. มีพืชอาหารสัตว์ธรรมชาติเพียงพอสำหรับเลี้ยงโคเนื้อตลอดฤดูกาล*	
เห็นด้วย	10.0
ไม่แน่ใจ	35.0
ไม่เห็นด้วย	55.0
4. การปลูกพืชอาหารสัตว์ต้องลงทุนสูงไม่คุ้มทุนเมื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อ*	
เห็นด้วย	13.3
ไม่แน่ใจ	6.7
ไม่เห็นด้วย	80.0
5. สามารถปลูกพืชอาหารสัตว์ร่วมกับการปลูกไม้ผลหรือทำการเกษตรแบบผสมผสาน	
เห็นด้วย	88.3
ไม่แน่ใจ	6.7
ไม่เห็นด้วย	5.0
6. พืชอาหารสัตว์ที่ปลูก โคเนื้อชอบกินและมีคุณค่าทางอาหารสูง	
เห็นด้วย	88.3
ไม่แน่ใจ	8.4
ไม่เห็นด้วย	3.3
7. พืชอาหารสัตว์ที่ปลูกสามารถเก็บถนอมได้ทั้งการทำหญ้าแห้งหรือหญ้าหมัก	
เห็นด้วย	81.7
ไม่แน่ใจ	11.6
ไม่เห็นด้วย	6.7

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
8. ก่อนที่จะนำโคมาเลี้ยงต้องปลูกพืชอาหารสัตว์เตรียมไว้ก่อน	
เห็นด้วย	90.0
ไม่แน่ใจ	6.7
ไม่เห็นด้วย	3.3
9. การปลูกพืชอาหารสัตว์สามารถช่วยเหลือเรื่องการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ได้ทุกฤดูกาล	
เห็นด้วย	78.3
ไม่แน่ใจ	18.4
ไม่เห็นด้วย	3.3
ระดับเจตคติที่มีต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์	
ดี (19-27 คะแนน)	95.0
ไม่ดี (9-18 คะแนน)	5.0

* คำถามปฏิเสธ

**ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยชุดคำถามทั้งหมด

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยชุดคำถามทั้งหมด

ล่วงหน้าได้ก่อนที่จะนำโคมาเลี้ยง

2.2 แรงจูงใจ ดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่าเกษตรกรมีแรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมในระดับสูง ทั้งนี้เพราะเกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และได้รับการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกพืชอาหารสัตว์ที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้จัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามงบประมาณที่ได้รับ สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อของกรมปศุสัตว์ ตลอดจนการได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์เท่ากับเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า และประการสุดท้ายเกษตรกรผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อและผ่านการอบรมจะได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์จากกรมปศุสัตว์

ตารางที่ 4 แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการปลูกพืช
อาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม

ข้อคำถาม	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (N=60)
1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืช อาหารสัตว์จากเจ้าหน้าที่	
ไม่ใช่	1.7
ใช่	98.3
2. ได้รับการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอด ความรู้เรื่องการปลูกพืชอาหารสัตว์	
ไม่ใช่	1.7
ใช่	98.3
3. ได้รับการทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีการ ปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	
ไม่ใช่	3.3
ใช่	96.7
4. ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ หลังจากเข้ารับการอบรมจากกรมปศุสัตว์	
ไม่ใช่	20.0
ใช่	80.0
5. เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า	
ไม่ใช่	3.3
ใช่	96.7
ระดับแรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการ ปลูกพืชอาหารสัตว์	
สูง (4-5 คะแนน)	95.0
ต่ำ (1-3 คะแนน)	5.0

หมายเหตุ:

แรงจูงใจสูง = ค่าคะแนนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของชุดคำถามทั้งหมด

แรงจูงใจต่ำ = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของชุดคำถามทั้งหมด

2.3 การยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ใน
ด้านต่างๆ คือ พันธุ์พืชอาหารสัตว์ การปลูกและการ
จัดการ การเก็บถนอมอาหารสัตว์ ดังแสดงในตารางที่ 5
สามารถสรุปในรายละเอียดได้ดังนี้

1) ด้านพันธุ์พืชอาหารสัตว์: พบว่า
เกษตรกรร้อยละ 55.0 ยอมรับกันมากกว่าเมล็ดพันธุ์
หรือพันธุ์พืชที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่มีความ

เหมาะสมกับพื้นที่ และร้อยละ 43.3 ยอมรับปานกลางว่า
มีความเหมาะสม นอกจากนี้ร้อยละ 53.3 มีการยอมรับ
ปานกลางว่าพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ได้รับการแนะนำให้
ปลูกสามารถให้ผลผลิตได้ดีทุกฤดูกาล และร้อยละ 41.7
ให้การยอมรับมาก สำหรับพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เกษตรกร
ยอมรับกันมากกว่ามีความเหมาะสมที่สุด เช่น ร้อยละ 73.3
คือ หญ้าขน รองลงมาร้อยละ 71.7 คือ หญ้ากินนี ร้อยละ
66.7 คือ หญ้าซิกแนล และร้อยละ 60.0 คือ หญ้ารูซี่
และถั่วฮามาต้า

สรุป เกษตรกรร้อยละ 66.7 มีระดับ
การยอมรับด้านพันธุ์พืชอาหารสัตว์ในระดับปานกลาง
และร้อยละ 15.0 มีระดับการยอมรับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก
ก่อนการแนะนำให้เกษตรกรได้ปลูกพืชอาหารสัตว์นั้น
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้มีการศึกษาถึงลักษณะพื้นที่ว่ามี
ความเหมาะสมกับพันธุ์ที่เข้าไปแนะนำส่งเสริมหรือไม่
รวมทั้งเกษตรกรได้มีการทดลองปลูกในพื้นที่ของตนเอง
เพียงเล็กน้อยก่อนว่าเหมาะสมหรือไม่ เมื่อเห็นว่ามี
ความเหมาะสมจึงได้ค่อยๆ ขยายพื้นที่ปลูกออกไป จึง
เป็นการดำเนินการที่ต้องใช้เวลา ไม่สามารถเห็นผลได้
ทันทั่วทั้งตามที่เกษตรกรต้องการ

2) ด้านการปลูกและการจัดการ: พบว่า
เกษตรกรร้อยละ 76.7 ยอมรับกันมากกว่าเมื่อปลูกพืช
อาหารสัตว์ไประยะหนึ่งแล้วก็จะมีการควบคุมวัชพืชใน
แปลง และร้อยละ 21.7 ยอมรับปานกลางว่ามีการ
ควบคุมวัชพืชในแปลงพืชอาหารสัตว์ มีการเตรียมพื้นที่
โดยวิธีการไถพรวนและการกำจัดวัชพืชก่อน ในด้านการ
บำรุงรักษาแปลงพืชอาหารสัตว์นั้น เกษตรกรร้อยละ 66.7
ยอมรับกันมากกว่ามีการใช้ปุ๋ยทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีหลัง
จากการเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 88.4 ยอมรับมากกว่า
ในการใช้ประโยชน์ของแปลงพืชอาหารสัตว์โดยใช้วิธีการ
ตัด หรือปล่อยให้โคลงแทะเล็มในแปลงหลังปลูกแล้ว 50-60
วัน และจะตัดให้โคกินทุก 30-45 วัน ร้อยละ 96.7
ยอมรับกันมากกว่าการปลูกพืชอาหารสัตว์นั้นควรปลูก
หญ้าผสมถั่วในแปลงเดียวกัน เพื่อลดปริมาณการใช้ปุ๋ยลง
นอกจากนี้ร้อยละ 73.3 ยอมรับกันมากกว่าเป็นการลงทุน
ที่คุ้มค่าในการปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม
เพราะเป็นการลงทุนเพียงครั้งเดียวสามารถใช้ประโยชน์
ได้หลายปี ถ้ามีการจัดการที่ดี

ตารางที่ 5 การยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของเกษตรกรทั้งหมด

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
ด้านพันธุ์พืชอาหารสัตว์	
1. เมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ได้รับการสนับสนุนมีความเหมาะสมกับพื้นที่	
มาก	55.0
ปานกลาง	43.3
น้อย	1.7
2. พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ได้รับการแนะนำส่งเสริมให้ปลูกให้ผลผลิตได้ดีทุกฤดูกาล	
มาก	41.7
ปานกลาง	53.3
น้อย	5.0
3. ในพื้นที่ของท่านยอมรับพันธุ์พืชอาหารสัตว์ชนิดใดต่อไปนี้	
3.1 หญ้าขน	
มาก	73.3
ปานกลาง	20.0
น้อย	6.7
3.2 หญ้ารูซี่	
มาก	60.0
ปานกลาง	30.0
น้อย	10.0
3.3 หญ้าชิกแนล	
มาก	66.7
ปานกลาง	20.0
น้อย	13.3
3.4 หญ้ากินนี	
มาก	71.7
ปานกลาง	15.0
น้อย	13.3
3.5 ถั่วสามตา	
มาก	60.0
ปานกลาง	25.0
น้อย	15.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
ระดับการยอมรับด้านพันธุ์พืชอาหารสัตว์	
มาก (21 คะแนนขึ้นไป)	15.0
ปานกลาง (15-20 คะแนน)	66.7
น้อย (7-14 คะแนน)	18.3
ด้านการปลูกและการจัดการ	
1. ก่อนปลูกจะต้องมีการเตรียมดินโดยวิธีการไถพรวนและกำจัดวัชพืช	
มาก	96.7
ปานกลาง	3.3
น้อย	-
2. มีการควบคุมวัชพืช	
มาก	76.7
ปานกลาง	21.7
น้อย	1.6
3. มีการใช้ปุ๋ยทั้งหลังปลูกและหลังเก็บเกี่ยวแล้วทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี	
มาก	66.7
ปานกลาง	33.3
น้อย	-
4. การใช้ประโยชน์จะใช้วิธีการตัดหรือให้โคลงทะเล็มในแปลงหลังปลูกแล้ว 50-60 วัน และตัดให้โคกินทุก 30-45 วัน	
มาก	88.4
ปานกลาง	8.3
น้อย	3.3
5. การปลูกหญ้าผสมถั่วในแปลงเดียวกันในอัตราที่เหมาะสมจะลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยลง	
มาก	96.7
ปานกลาง	3.3
น้อย	-
6. หญ้าที่ปลูกครั้งหนึ่งจะมีอายุหลายปีจึงคุ้มกับการลงทุน	
มาก	73.3
ปานกลาง	26.7
น้อย	-

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (N=60)
ระดับการยอมรับด้านการปลูกและการจัดการ	
มาก (>18 คะแนนขึ้นไป)	28.3
ปานกลาง (16-17 คะแนน)	63.4
น้อย (6-15 คะแนนขึ้นไป)	8.3
ด้านการเก็บถนอมอาหารสัตว์	
1. ทำหญ้าแห้งเมื่อมีพืชอาหารสัตว์เหลือ	
มาก	55.0
ปานกลาง	41.7
น้อย	3.3
2. ทำหญ้าหมักเมื่อมีพืชอาหารสัตว์เหลือ	
มาก	16.7
ปานกลาง	80.0
น้อย	3.3
3. มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำหญ้าแห้งและหญ้าหมัก	
มาก	5.0
ปานกลาง	78.3
น้อย	16.7
4. มีแปลงหญ้าสำหรับทำหญ้าแห้งหรือหญ้าหมัก โดยเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลน	
มาก	28.3
ปานกลาง	55.0
น้อย	16.7
ระดับการยอมรับด้านการเก็บถนอมอาหารสัตว์	
มาก (11 คะแนนขึ้นไป)	6.7
ปานกลาง (8-10 คะแนน)	76.6
น้อย (4-6 คะแนนขึ้นไป)	16.7

หมายเหตุ:

ตัวเลขหลังระดับการยอมรับเป็นค่าคะแนนในการจัดระดับการยอมรับในแต่ละวิทยาการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นตัวกำหนดในการจัดระดับ คือ

- ระดับมาก = ค่าคะแนนที่มากกว่า $\bar{x} + S.D.$
- ระดับปานกลาง = ค่าคะแนนที่อยู่ระหว่าง $\bar{x} + S.D.$ ถึง $\bar{x} - S.D.$
- ระดับน้อย = ค่าคะแนนที่น้อยกว่า $\bar{x} - S.D.$

สรุป การยอมรับด้านการปลูกและการจัดการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.4 มีการยอมรับในระดับปานกลาง และร้อยละ 28.3 มีการยอมรับในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกษตรกรปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่หรือจากการศึกษาด้วยตนเองแล้ว เห็นว่าเป็นผลดีพอสมควร สำหรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ไว้ใช้เลี้ยงโคด้วยตนเอง และเป็นการลดต้นทุนการผลิตด้วยในตัว

3) ด้านการเก็บถนอมอาหารสัตว์: พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.0 ยอมรับกันมากถึงการทำหญ้าแห้งเมื่อมีพืชอาหารสัตว์ที่เหลือจากการให้โคกิน และร้อยละ 41.7 มีการยอมรับกันปานกลาง นอกจากนี้ เกษตรกรร้อยละ 80.0 ยอมรับปานกลางในการทำหญ้าหมัก และร้อยละ 16.7 ยอมรับกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการทำหญ้าหมักนั้นมีขั้นตอนการทำที่ยุ่งยากกว่าการทำหญ้าแห้ง ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถที่จะทำหญ้าหมักได้ก็ตาม เกษตรกรร้อยละ 78.3 มีการยอมรับกันปานกลาง ร้อยละ 16.7 มีการยอมรับกันน้อย และร้อยละ 5.1 ยอมรับกันมากว่ามีความรู้ ความเข้าใจ สามารถทำหญ้าแห้งและหญ้าหมักได้ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำหญ้าแห้งและหญ้าหมักจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และเกษตรกรร้อยละ 55.0 มีการยอมรับปานกลางถึงการมีแปลงหญ้าสำหรับทำหญ้าแห้งและหญ้าหมักโดยเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนพืชอาหารสัตว์

สรุป เกษตรกรร้อยละ 76.6 มีการยอมรับด้านการเก็บถนอมอาหารในระดับปานกลางและร้อยละ 16.7 ยอมรับในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าพืชอาหารสัตว์สดเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องมีการเก็บถนอมอาหารสัตว์ในรูปของการทำหญ้าแห้งหรือหญ้าหมักมากนัก และเห็นว่าการทำหญ้าหมักหรือหญ้าแห้งเป็นวิธีการที่ยุ่งยาก เมื่อทำแล้วโคอาจจะไม่ยอมกินหญ้าที่ได้เก็บถนอมเอาไว้ เนื่องจากโคเคยชินกับการกินหญ้าสดเป็นประจำ

3. ความสัมพันธ์ของภูมิหลัง เจตคติ แรงจูงใจของเกษตรกรกับการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์

จากการหาค่าความสัมพันธ์ดังแสดงในตารางที่ 6 พบว่า จากตัวแปรทั้ง 11 ตัว คือ อายุ เพศ การ

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของเกษตรกร
เจตคติ และแรงจูงใจ กับการยอมรับการปลูก
พืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม

ประเภทของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ปัจจัยทางด้านสังคมและการติดต่อสื่อสาร	
อายุ	0.12
เพศ	0.10
การศึกษา	-0.20
การติดต่อสื่อสาร	0.06
ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ	
ขนาดพื้นที่ถือครอง	0.05
รายได้ของครอบครัว	0.21*
แรงงานในครอบครัว	-0.46**
ภาวะการกู้ยืม	-0.10
ปัจจัยทางจิตวิทยา	
เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	0.36**
เจตคติต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์	0.15
แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการ ปลูกพืชอาหารสัตว์	0.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.01$

ศึกษา การติดต่อสื่อสาร ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ของ
ครอบครัว แรงงานในครอบครัว ภาวะการกู้ยืม เจตคติ
ที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจตคติต่อการปลูกพืชอาหาร
สัตว์ และแรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการปลูกพืชอาหาร
สัตว์มีเพียง 3 ตัวแปรเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการปลูกพืชอาหาร
สัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ตัวแปรดังกล่าวคือ
รายได้ของครอบครัว แรงงานในครอบครัว และเจตคติที่
มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รายได้ของครอบครัว พบว่า รายได้ของ
ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการ
ปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ($r=0.21$)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แสดงว่า เกษตรกร
ที่มีรายได้สูงจะยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับ
เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ ทั้งนี้

เพราะเกษตรกรสามารถจัดหาปัจจัยในการผลิตที่เป็น
วิทยาการแผนใหม่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก ทันเวลา และ
ตามความต้องการโดยไม่จำเป็นต้องรอการสนับสนุนจาก
รัฐ ซึ่งสอดคล้องกันกับการศึกษาของทัศนีย์ ศิริวรรณ
(2533, 104) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูงจะมีการ
ยอมรับการเลี้ยงโคนมได้มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ

แรงงานในครอบครัว พบว่า แรงงานใน
ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปลูกพืชอาหาร
สัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ($r=-0.46$) อย่างมีนัย
สำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่า เกษตรกรที่มี
แรงงานในครอบครัวมากมีโอกาสในการยอมรับการปลูก
พืชอาหารสัตว์น้อย ทั้งนี้เนื่องจากสามารถใช้แรงงานที่มี
อยู่มากในครอบครัวออกไปเก็บเกี่ยวพืชอาหารสัตว์ที่มี
อยู่ตามธรรมชาติได้ หรือสามารถไล่ดอนโคออกไปหากิน
พืชอาหารสัตว์ตามธรรมชาติได้เอง จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ
สนใจและยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์เท่าที่ควรจะเป็น
ส่วนเกษตรกรที่มีแรงงานในครอบครัวน้อยมีโอกาสหรือ
แนวโน้มยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ที่มากกว่า ทั้งนี้
เนื่องจากไม่มีแรงงานที่จะออกไปเก็บเกี่ยวพืชอาหารสัตว์
ธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ตามเรือกสวนไร่นา เพราะแรงงานที่มี
อยู่นั้นส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานหลักในการทำเกษตรทุก
ประเภท ทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในเวลาเดียวกัน
หรือกล่าวได้ว่าแรงงานที่มีอยู่นั้นคือพ่อบ้านและแม่บ้าน
เป็นหลักเท่านั้นเอง และจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า
โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีแรงงานในครอบครัวเพื่อทำการ
เกษตรเพียง 2.1 คนเท่านั้น ประกอบกับเกษตรกรส่วน
ใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการปลูกพืชอาหารสัตว์ และมีระดับ
แรงจูงใจที่สูงในการตัดสินใจก่อนการปลูกพืชอาหารสัตว์
เมื่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้าไปแนะนำส่งเสริมการปลูกพืช
อาหารสัตว์ในพื้นที่ได้เอง เกษตรกรลงนำไปปฏิบัติเกิด
ผลดีจึงเกิดการยอมรับ โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีแรงงาน
ในครอบครัวจำนวนน้อย

เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ พบว่า เจตคติ
ที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการ
ยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม
($r=0.36$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่า
เกษตรกรที่มีค่าคะแนนเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์
ในระดับสูง การยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับ

เลี้ยงโคนี้ออกผลสมยิ่งสูงขึ้นด้วย เพราะเกษตรกรมีความคาดหวังว่าสิ่งที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้าไปแนะนำส่งเสริมนั้น เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เมื่อปฏิบัติตามแล้วทำให้มีรายได้เพิ่มจากการเลี้ยงโคนี้ออกผลสม เพราะโคโตเร็วขึ้น สามารถจำหน่ายได้ราคาดี รวมทั้งมีพืชอาหารสัตว์ อย่างเพียงพอตลอดฤดูกาล ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา (2528, 59) ที่พบว่า เกษตรกรผู้ที่ยอมรับ การปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริม (พันธุ์ กข. ต่างๆ) มีระดับ ของเจตคติต่อเกษตรตำบลสูงกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าว พันธุ์เมือง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกพืชอาหารสัตว์พบ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1) การขาดแคลนแหล่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ หญ้าแห้งตาย แต่พอถึงฤดูฝน น้ำท่วมขังทำให้หญ้าที่ ปลูกในที่ลุ่มเสียหาย

2) ท่อนพันธุ์หญ้าหรือพันธุ์ที่ใช้ในการปลูก ในที่ลุ่มโดยเฉพาะหญ้าขี้เหล็กหายาก ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ

3) การให้การสนับสนุนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ของรัฐที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่ตรงกับความต้องการ ของเกษตรกรและไม่ตรงกับฤดูกาลเพาะปลูก ทำให้การ ปลูกได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะที่เกษตรกรแนะนำ มีดังนี้

1) ภาครัฐควรจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ทั้งที่ให้บริการแบบให้เปล่าและจำหน่ายในราคาถูกได้ อย่างสะดวก มีตลอดทุกฤดูกาล

2) ภาครัฐควรแนะนำพันธุ์พืชอาหารสัตว์ชนิด ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่น้ำท่วมขังมากกว่าพันธุ์พืช อาหารสัตว์ที่มีอยู่เดิม เช่น หญ้าพันธุ์อะตราดัมซึ่งให้ ผลผลิตดีกว่าในพื้นที่ที่น้ำท่วมขังในบางฤดูกาล ทดแทน หญ้าพันธุ์พลิแคทลูมซึ่งโคไม่ชอบกินเมื่อหญ้ามียามาก หรือหญ้าขี้เหล็กซึ่งต้องใช้ท่อนพันธุ์ในการปลูกและหาได้ยาก

5. ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากผลของการวิจัย พบว่า รายได้ของ ครอบครัวยุคใหม่ในครอบครัว และเจตคติที่มีต่อ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการ ปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับการเลี้ยงโคนี้ออกผลสมของ

เกษตรกรตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ดังนั้นข้อเสนอแนะที่สืบเนื่องจากผลการวิจัยมีดังนี้คือ

5.1 รายได้ของครอบครัว จากการศึกษ พบว่า รายได้ของครอบครัวเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทาง บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการปลูกพืช อาหารสัตว์สำหรับการเลี้ยงโคนี้ออกผลสมของเกษตรกร ดังนั้นหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมการปลูก พืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนี้ออกผลสม โดยเฉพาะ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเทพา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สงขลาควรจะต้องศึกษาก่อนว่าพื้นที่ที่เข้าไปส่งเสริม นั้น ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรโดยเฉพาะด้านรายได้ อยู่ในระดับใด กล่าวคือ ถ้าเกษตรกรฐานะดีก็จะยอมรับ การปลูกพืชอาหารสัตว์สูงด้วย ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้สามารถ พัฒนาให้รวมตัวกันเป็นกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์การ ปลูกสัตว์ เพื่อส่งเสริมให้เลี้ยงโคขุน ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ส่งจำหน่ายภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าจาก ต่างประเทศ หรือส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ เนื้อโคเพื่อเพิ่มมูลค่าของเนื้อโคให้สูงขึ้น เช่น การทำ ลูกชิ้น การทำเนื้อแดดเดียว เป็นต้น

สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้น้อยและสนใจที่จะ ประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงโคนี้ออกผล หรือโคนมในปัจจุบัน หรือต่อไปในอนาคตทั้งที่เป็นอาชีพเสริมรายได้หรือเป็น อาชีพหลัก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมปศุสัตว์จะต้องกระตุ้นให้ เกษตรกรได้เห็นถึงความสำคัญของการปลูกพืชอาหาร สัตว์รองรับไว้ก่อนการนำเข้าโคเข้ามาเลี้ยง และควรให้ เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงโคนี้ออกผลหรือโคนมแบบ กลุ่มธรรมชาติที่เกษตรกรรวมตัวกันเอง เพื่อสามารถจะ ระดมทุน ระดมแรงร่วมกัน รวมทั้งเพื่อความสะดวกใน การเข้าไปปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในการถ่ายทอด ความรู้ วิทยากรใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกพืชอาหาร สัตว์หรือการเลี้ยงสัตว์ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ การให้บริการความรู้ต่างๆ เป็นต้น และควรใช้ประโยชน์ของทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ สาธารณะที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่หลวงไว้แล้วให้เกิด ประโยชน์สูงสุด โดยการปรับปรุงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์เหล่านั้ นด้วยการใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วหวานให้ทั่วแปลงร่วมกับ หญ้าธรรมชาติที่มีอยู่แล้วเพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารให้ กับโคของเกษตรกรที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว

ได้ดีกว่าการกินหญ้าธรรมชาติเพียงอย่างเดียว หรือการปรับปรุงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะ ด้วยการปลูกพืชอาหารสัตว์ที่ทางราชการเข้าไปส่งเสริมแทนหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

5.2 แรงงานในครอบครัว จากการศึกษาพบว่า แรงงานในครอบครัวของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ กล่าวคือ ในครัวเรือนเกษตรกรที่มีแรงงานในการทำการเกษตรน้อยจะยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ โดยเฉพาะสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเทพา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลาจะต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับตัวแปรในด้านนี้ เพราะในปัจจุบันแรงงานในการทำการเกษตรที่มีอยู่ในครอบครัวจะมีจำนวนน้อยลงจึงเหมาะสมกับการส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่หันมาปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมหรือส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อหรือโคนมต่อไปในอนาคต หรือส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์ไว้จำหน่ายให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อหรือโคนมที่ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ หรือมีพืชอาหารสัตว์ไม่เพียงพอ เป็นต้น

5.3 เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเทพา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา หรือสำนักงานปศุสัตว์เขต 9 ที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบทางด้านส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะโคเนื้อลูกผสม จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชอาหารสัตว์สู่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมหรือแนะนำให้ปลูกพืชอาหารสัตว์เกษตรกรก็จะยอมรับได้ง่ายขึ้น

ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมนั้น หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของเกษตรกรที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นส่วนสำคัญในการแนะนำส่งเสริมต่อไปในอนาคต และเพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านความพึงพอใจของเกษตรกรต่ออาชีพการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของเกษตรกร หรือความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจการเลี้ยงโคเนื้อในภาคใต้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ บัณฑุเรชา. (2528). รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะที่แตกต่างระหว่างเกษตรกรที่ไม่ยอมรับนวัตกรรม: การศึกษากฎเกณฑ์การปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง. สงขลา: ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทัศนีย์ ศิริวรรณ. (2533). ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรจังหวัดพิษณุโลก. วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา, 38, 100-106.
- ชนัดดา โสภางิตร. (2537). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรต่อโครงการเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านชนบท โดยการใช่วัดขึ้นป้องกันโรค จังหวัดมหาสารคาม. ใน เนื้อความย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ.2535 (หน้า 232). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). การส่งเสริมการเกษตร: หลักการและวิธีการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บอรอเฮง ดีเยาะ. (2537). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการสร้างภูมิคุ้มกันโรคในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ของผู้นำศาสนาในชุมชนจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- ปกรณ เอกปณิธานพงศ์. (2539). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของเกษตรกร อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

- ประดิษฐ์ คนยัง. (2528). การศึกษาการยอมรับการทำนาปรังของเกษตรกรบ้านกุดแก้ว ตำบลคอนมดแดง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)
- กรมปศุสัตว์. (2538). คำแนะนำการเลี้ยงโคเนื้อ. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมการปศุสัตว์.
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 9. (2540). ข้อมูลพื้นฐานการปศุสัตว์ปี 2540. สงขลา: ฝ่ายวางแผนและติดตามประเมินผล. (สำเนา)
- ภูวดล สาลีเกษตร. (2536). ผลของการนำนวัตกรรมไปสู่ชนบท: ศึกษากรณีการยอมรับการผสมเทียมโค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- วัลลภ สันติประชา และประวิทย์ โสภโณดร. (2524). พืชอาหารสัตว์. สงขลา: ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สหัส นิลพันธ์. (2519). ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยอมรับการใช้ปุ๋ยมาร์ลเพื่อปรับปรุงดินเปรี้ยวของเกษตรกร ในตำบลศีรษะกระบือ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)
- สารกิจ ถวิลประวัติ. (2537). บทความความรู้เกี่ยวกับโค-กระบือ. ใน หลักการคัดเลือกโคพันธุ์เนื้อที่ดี (หน้า 4-6). กรุงเทพฯ: กองปศุสัตว์สัมพันธ์ กรมปศุสัตว์.
- สุเทพ รัตนพันธ์, จรัส ชูรักษ์ และ สมยศ สุวิทยาภรณ์. (2527). รายงานผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการยอมรับการใช้ข้าวพันธุ์ดีของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง. พัทลุง: ฝ่ายวิชาการ สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. (สำเนา)
- স্যัมภ์ ทัดศรี. (ม.ป.ป.). พืชอาหารสัตว์และหลักการทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขอนแก่น.
- Rogers, E.M. (1983). *Diffusion of innovation*. New York: The Free Press.